

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної державної адміністрації
Полтавська обласна бібліотека для юнацтва
ім. Олесея Гончара

До 100-річчя від дня народження

*З вінка шани
Олесеві Гончару*

Ретроспективний збірник бібліографічних видань
(2003 – 2018 рр.)

Полтава
ТОВ «АСМІ»
2018

УДК 821.161.2.09 (477.53)
311

Упорядник: **Н. М. Требіна**
Редактор: **С. В. Сичова**
Відповідальна за випуск: **М. Г. Максименко**

З вінка шани Олесеві Гончару. До 100-річчя від дня народження : ре-
311 тропективний збірник бібліографічних видань (2003–2018 рр.) / Пол-
тавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара ; упо-
рядник Н. М. Требіна. – Полтава : ТОВ «АСМІ», 2018. – 123 с., іл.
ISBN 978-966-182-504-7

Збірник містить покажчики, розвідки, підготовлені до ювілеїв письменника за останні 15 років. В покажчику «Високих літ високий лет» зібрана література про життя і творчість «кревного полтавця», наявна у фондах нашої бібліотеки. У трьох розвідках досліджені: фронтова доля, духовність, світ почуттів у житті і творчості нашого земляка. У дайджесті-покажчику «І сам [Гончар] продовжується в майбуття» йдеться про молодих письменників-полтавців – лауреатів Міжнародної українсько-німецької літературної премії його імені.

Видання адресоване бібліотекарям, краєзнавцям, викладачам, вчи-
телям-філологам, студентам, старшокласникам.

УДК 821.161.2.09 (477.53)

ISBN 978-966-182-504-7

© Полтавська обласна бібліотека
для юнацтва ім. О. Гончара, 2018
© Требіна Н. М., упорядник, 2018
© ТОВ «АСМІ», 2018

Зміст

ВСТУП.....	4
ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА	7
ВИ УКРАЇНІ ДУШУ ЗАЛИШИЛИ	11
«З ВОГНЮ ПРИНІС НАТХНЕННЕ СЛОВО І ОБРАЗИ ЖИВІ, ОСВЯЧЕНІ ВОГНЕМ...».....	20
«АДЖЕ ЖИТТЯ – ЦЕ НАЙПЕРШЕ ЛЮБОВ»: СВІТ ПОЧУТТІВ У ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ О. ГОНЧАРА	
«... Данину юності віддам»	35
Послана Долею дівчина	41
Фреска про любов	44
Різні... мови – почуття одні	46
Душа твоя повна світла...	49
Поруч – кохана дружина	50
Афоризми О. Гончара про любов	53
ВИСОКИХ ЛІТ ВИСОКИЙ ЛЕТ	
Видання творів О. Гончара	57
Література про Олеся Гончара	72
Література про творчість Олеся Гончара	86
Увічнення пам'яті О. Т. Гончара	108
«І САМ [ГОНЧАР] ПРОДОВЖУЄТЬСЯ В МАЙБУТТЯ...»	
Міжнародна недержавна українсько-німецька літературна премія ім. Олеся Гончара	113
Полтавці – лауреати премії.....	115

Вступ

Депутат Верховної Ради СРСР, УРСР, двічі лауреат Державної (Сталінської) премії СРСР (1948, 1949), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1962), у 1959-1971 рр. – голова правління Союзу письменників України, лауреат Ленінської премії (1964), лауреат Державної премії СРСР (1982), Герой Соціалістичної Праці (1978), академік АН УРСР (1978), Герой України (2005, посмертно), кавалер десяти орденів, в т. ч. двох бойових – Червоної Зірки і Слави третього ступеня, багатьох медалей, в т. ч. трьох медалей «За відвагу». Це він – Олесь Терентійович Гончар, наш «кривний полтавець», гордість нашого краю. З раннього дитинства майбутній письменник виростав у бабусі і дідуся у слободі Суха (нині – Кобеляцького р-ну) і насагу на любов до життя, до творчості дала йому Полтавська земля.

Його земне життя тривало 77 років, і це були роки творчого горіння й неспокою. Письменницьке його життя триватиме доти, доки існуватиме українська література. Твори Олеся Гончара Україна читатиме завжди, бо всі вони – про найважливіше, найактуальніше, найболючіше. І разом вони немовби є однією величезною книгою-епопеєю про війну і мир, людину, Україну, український народ. Його твори вийшли за межі суто літератури, вони стали частиною нашого життя.

Голос Олеся Гончара на захист України і її талантів, як найціннішого скарбу, завжди звучав весильно. Як громадський діяч, мужньо відстоював він ідеали демократії і незалежності України, брав участь у I Всесвітньому з'їзді «Зеленого світу», виступав на I з'їзді Товариства української мови імені Т. Г. Шевченка і благословляв його на подвижницьку діяльність по відродженню нашої духовності.

Письменник стояв біля витоків РУХу, підтримував голодуючих студентів у жовтні 1990 року. Йому першому се-

ред письменників незалежної України було надано почесне звання «Інтелектуал світу 1993 року».

Олесь Гончар був великим Українцем, совістю нашої нації, він *«над славу любив Україну, Україну над славу беріг»*.

«Яка ж вона таки прекрасна, наша Україна! Нема, нема на світі другої такої», – писав він у своєму щоденнику 1973 року. За десять днів до відходу у Вічність – 4 липня 1995 року – відмітив: *«Дякую Богові, що дав мені народитися українцем»*. *«...Бережіть Україну»*, – заповітно прошептав він на останній путі у Вічність, залишившись невгасимою зорею на небосхилі рідної землі.

Про творчість Олесь Гончара написано багато книг, статей, досліджень. Літературознавці були уважними до його щедрого, яскравого, сильного таланту.

Здається, усе вивчено, розглянуто усі аспекти його багатогранної літературної діяльності. Що можна сказати нового про *«чарівника із полтавських земель»*, чим збагатити запас знань сучасних молодих полтавців?

Відшуковуються окремі грані життя і творчості письменника, висвітлення яких знаходить відгук у читацької аудиторії, вчительських колах, у краєзнавців.

У пропонованому ретроспективному збірнику бібліографічних матеріалів, виданих бібліотекою за останні 15 років, Вашій увазі представлений покажчик, три бібліографічні розвідки, дайджест про молодих полтавців – лауреатів Міжнародної українсько-німецької літературної премії імені Олесь Гончара.

Сподіваємося, вони допоможуть сучасному читачеві краще пізнати великого і справжнього письменника українця за гордим прадавнім українським духом.

Шановні наші читачі!

Перечитайте Олесь Гончара! Що в його творах застаріло? Що не є суголосним часові теперішньому?

Винятково чесний і порядний, він – жив і творив, як дихав.

У його героях Ви впізнаєте себе, вони не пісно «ідеальні», а живі люди.

Він віднаходив сильне, поетичне, непокірне, бунтівливе, незаплямоване, піднесене, красиве в людині. Його молоді герої (до молодості віку і людської душі письменник мав особливий «сентимент») – максималісти.

Вони не задовольнялися чимось малим, вони шукали незнайдене, важке, складне, те, що вимагало від них діяння, яке може залишити в пам'яті людській незгладимий слід.

Основні дати життя і творчості Олександра Гончара

1918	3 квітня – народився Олександр (Олесь) Гончар у сім'ї Біличенків Терентія Сидоровича і Тетяни Гаврилівни, які в той час проживали у передмісті Дніпропетровська.
1920	Смерть мами, з дворічного віку виховувався у маминих батьків у с. Суха (нині – Кобеляцького р-ну Полтавської обл.).
1925-1933	Навчався у школах сіл Суха, Хорішки, Бреусівка. Друкувався, а потім працював у редакціях районних газет Козельщини та Семенівки.
1934-1937	Навчався в Українському газетному технікумі (Харків), працював учителем у с. Мануйлівка Полтавської області, потім – у редакції газети "Ленінська зміна".
1937 1938	Почав друкуватися в "Літературній газеті", газетях "Комсомолец України", "Молодий більшовик". Вступив на філологічний факультет Харківського університету. Надрукована новела "Черешні цвітуть".
1938-1941 1941	Опубліковані новели "Іван Мостовий", "Черешні цвітуть", "Орля", "Стокозове поле" та інші. З третього курсу університету пішов добровольцем на фронт у лавах студентського батальйону.
1941-1942	Поранення, полон, перебування у концтаборах "Хорольська яма", "Холодногірський", втеча.
1943-1945	Командир мінометної обслуги, гвардії старший сержант, старшина мінометної роти.

1946	Закінчив Дніпропетровський університет, вступив до аспірантури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка; опублікована повість "Альпи" – перша книга трилогії "Прапороносці", новела "Модри Камень"; став членом Спілки письменників СРСР.
1947	Вийшов роман "Голубий Дунай", повість "Земля гуде".
1948	Лауреат Державної (Сталінської) премії СРСР за роман "Прапороносці".
1949	Вийшов роман "Злата Прага", збірка оповідань "Модри Камень". Лауреат Державної (Сталінської) премії СРСР за роман "Злата Прага".
1951-1959	Вийшли окремими виданнями: повість "Микита Братусь", роман "Таврія", повість "Щоб світився вогник", кіноповість "Партизанська іскра", роман "Перекоп", збірки оповідань "Чари-комиші", "Південь", "Маша з Верховини".
1959-1971	Голова правління Спілки письменників України.
1959-1986	Секретар правління Спілки письменників СРСР.
1960	Роман "Людина і зброя".
1962	Лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка за роман "Людина і зброя".
1963	Роман "Тронка".
1964	Лауреат Ленінської премії за роман "Тронка".
1968	Роман "Собор", вилучений з літературного обігу на 20 років.

1970	Роман "Циклон".
1972	Книга "Про наше письменство".
1973	Повість "Бригантіна".
1973	Голова Українського Республіканського Комітету захисту Миру, член Всесвітньої Ради Миру.
1978	Академік АН УРСР, Герой Соціалістичної Праці.
1980	Роман "Твоя зоря"; книга "Письменницькі роздуми".
1981	"Гоголівськими шляхами".
1982	Лауреат Державної премії СРСР за роман "Твоя зоря".
1985	Збірка "Фронтіві поезії".
1986	Повість "Чорний Яр".
1987	Виступ на Всесоюзній творчій конференції з промовою "То звідки ж явилась "звізда Полин?"; книга оповідань і повістей "Далекі вогнища".
1989	Нагороджений золотою медаллю ЧСРСР; Участь у відкритті установчого з'їзду Народного Руху України; Виступ на сесії Верховної Ради України.
1990	Вихід з лав КПРС (партійний стаж – 54 роки).
1990, січень	Виступ на мітингу з нагоди річниці Соборності України.
1990, серпень	Виступ на I Конгресі Міжнародної асоціації українців.
1991, вересень	Виступ на Конгресі інтелігенції України.
1991, грудень	Виступ на сесії Верховної Ради України з нагоди проголошення Незалежності України.

1991	Українська діаспора запропонувала кандидатуру О. Гончара на здобуття Нобелівської премії. Вийшла книга "Чим живемо. На шляхах до українського Відродження".
1992, червень	Присуджено звання почесного доктора літератури Альбертського університету (Канада), вперше в Україні.
1993	Міжнародний біографічний центр Кембриджа (Великобританія) присвоїв звання "Всесвітній інтелектуал".
1994, грудень	2-й інфаркт.
1995, липень	3-й інфаркт.
1995, 14 липня	Відійшов у Вічність, похований у Києві на Байковому кладовищі.
1997	Полтавській обласній бібліотеці для юнацтва, Козельщинській районній бібліотеці Полтавської області, бібліотеці № 155 м. Києва, середній школі № 2 м. Кобеляки Полтавської області присвоєно ім'я Олеся Гончара.
1997	Заснування Всеукраїнської літературної премії імені Олеся Гончара, Міжнародної українсько-німецької літературної премії імені Олеся Гончара.
1998	Відкриття пам'ятника на Байковому кладовищі у м. Києві.
2000	Херсонській обласній науковій бібліотеці присвоєно ім'я Олеся Гончара
2000	Відкриття Музею-садиби О. Гончара в с. Суха Полтавської області.
2001	Відкриття пам'ятника О. Гончару в м. Києві.
2005	Присвоєно звання Героя України (посмертно).
2008	Дніпропетровському національному університету присвоєно ім'я Олеся Гончара.

Зви Україні душу залишили

(Бібліографічна розвідка, 2003)

*Все добре, що є в нас, високе,
прекрасне, – це ж усе душа...*

О. Гончар

*Вашої душі соборність
Шевченкового джерела.*

О. Богачук

Олеся Гончар – феномен української культури. Він – явище того порядку, що й Г. Сковорода, Т. Шевченко, І. Франко, О. Довженко. Його твори потрібні в життєвій дорозі поряд із хлібом і сіллю, вони гартують нашу громадянську мужність, дають щирі радість і незрівнянне відчуття людяної мудрості, несуть безмір морально-етичних галактик.

Він – воістину національний письменник. «Талант виростає з нації, як та квітка зі стебла, тому відірвати свою долю від долі нації – означає загинути», – ділився роздумами письменник, він умів в океані рідної мови знаходити слова, які несуть в собі код нації. Гончар був поборником суверенної України, захисником рідної мови і культури, людиною, яка повернула нас до історичного коріння і свято шанувала свої.

Доля світоча нації зріднена з долею рідної Полтавщини, як зріднені мати і син. «Родом, як відомо, я з полтавських країв, ця земля мені дуже дорога...», – писав Гончар. А де ж джерело його слова, хто запалив світло в душі майбутнього класика? Найкращу відповідь, як тиху сповідь перед пам'яттю роду, дає сам Олесь Терентійович в **«Письменицьких роздумах»**: «Бабуся... найдорожча людина... У дворічному віці я зостався без матері, вона померла молодою, одразу ж після її смерті мене забрали на виховання дідусь і бабуся. Бабуся відзначалася щирою вродженою любов'ю до людей, в її образі втілювалося для мене все краще, що є в нашого народу. Її вплив на мій розвиток був величезний... від неї – мова, фольклор, працелюбство».

Слово письменника, внутрішній світ, людяність виростили з казки, пісні, молитви, колядки, з його генетики українця. Дитинство Гончара – полтавський степ з його пахощами, з лагідним роздоллям і єдиною на світі красою, місця, де він виріс, зримо і незримо присутні у багатьох творах.

У найвиразнішій формі це виявилось у романі **«Твоя зоря»** (1980). Він відмічав: *«Твоя зоря» дуже особиста книга. Не можу сказати, що автобіографічна, але в неї увійшли дорогі для мене речі, я сказав би, заповітні, особливо в образі головного героя...». Свої почуття про не раз прочитаний твір виклала у статті «Світло рідної зорі» літературознавець М. Малиновська. Це найбільш задушевний твір письменника, на думку Б. Олійника, «синівський звіт перед отчим домом, звідки він починав свій шлях до заповітних берегів людського серця».*

Кожен рядок променить гордістю українця за свій край, таємниці фольклору, людську доброту сердечну...: *«В літах дитинства, можливо, закодовано щось вельми для душі необхідне, таке, що потім упродовж усього життя позначається на наших «дорослих» вчинках... А гени сові-*

сті? А відчуття справедливості, що раз у раз пробивалося? Певне, мало ж і воно якийсь свій генетичний код?».

«А пісень скільки в нас там співали, скільки їх знала сама наша Тернівщина! Пісня, образ-оберіг, як-от «вишиваний рушник – це ж не для будня, не для того, щоб ним утиратися після вмивання, а щоб у день світлий, весільний з милим на рушничок стати, як співається в пісні... Чи й старостів перев'язати або під весільний коровай постелити...».

Без них просто неможливо уявити прозу Гончара. Читаючи її, часом задумуєшся – чи проза перед тобою? Скільки в ній поезії, барв, які дають невичерпні фольклорні джерела! Зоря рідної хати ясніє в кожному з творів, бо це зоря любові до рідної землі, яка *«ласкавим іменем – Олесь назвала свого кривого полтавця».*

У вересні 1981 року, мандруючи гоголівськими місцями, в одному з листів Гончар захоплено писав: *«Цими днями випала нагода знов побувати в рідних краях полтавських... Легко тут дихається, яснішають думки. Може тому, що опинився серед рідних просторів, серед цих світлих, славних річечок, адже Псел, як і Ворскла, ріки мого дитинства...»*

В нарисі **«Гоголівськими шляхами»** письменник роздумував: *«... чи міг би хтось із полтавців уявити свою славу Полтаву без Котляревського, без Гоголя, без Панаса Мирного та Короленка? Вони, здається, були в Полтаві завжди і залишилися з нею назавжди».*

Тоді ж він відвідав у Полтаві домашній музей українського піонера космонавтики Юрія Кондратюка.

А через півроку з'явилася новела **«Геній в обмотках»**, назва якої стала крилатою. Геній в обмотках, хоч і має прототипа, відомого в світі стратега польотів у космос, проте в новелі він безіменний солдат. І в цього солдата-генія *«зоряна душа»*, яка живе незримо між нами.

Олесь Терентійович завжди обстоював національне, рідне. Побувавши на сесії ООН в Нью-Йорку (1955 року) з гордіс-

тю записав: *«Скільки в нас ще сили, соковитості, яскравості в наших ансамблях, музиці, піснях... Одні Майбородині вальси варті більше всієї їхньої сучасної музики».*

Писати (і друкуватися) юний Олесь став студентом Харківського університету. Літературна доля почалася 1938 року з новели **«Черешні цвітуть»** – і з неї вперше білим цвітом глянула на нас Україна. Двадцятирічний юнак-відмінник став знаменитістю філологічного факультету.

Але сформувався Гончар як майстер художньої прози уже в роки війни – у тяжких боях з фашистською навалою.

Саме ці кілька років і були визначальними в житті молодого воїна-орденоносця. Пам'ять про полеглих побратимів будила совість, фронтова клятва над їхніми могилами стукала Олесеві в серце: *«Якщо лишуся живим, розповім про вас».* Душі їх світили письменникові словом правди і доброти – народжувалися **«Прапороносці»**. Сини і дочки України, прапороносці честі великого народу і стали літературними героями першого великого твору. Тієї ночі, коли Олесь збирався посилати рукопис свого роману до журналу «Вітчизна» приснилася йому мама, яка сказала: *«Іди в той храм, що кличе тебе, і помолись за мене».* У романі-трилогії «Прапороносці» двадцятивосьмирічний Гончар майстерно виписав шлях воїнів-визволителів від фашизму народів Західної Європи. За гуманістичним потенціалом роман правомірно можна поставити в один ряд з романами «Прощай, зброє» Е. Хемінгуея, «Час жити й час помирати» Е. М. Ремарка.

«Прапороносці» і сьогодні освящують душі молодого покоління читачів чистим світлом людяності і доброти, створюючи мікроклімат високої духовності, по-особливому висвітлюючи найголовніше – Людину. Гончар зумів відшукати у душах своїх героїв незамулені джерела вірності і совісності, любові і ніжності, співчуття і милосердя, закладені самою природою.

«Роман цей – ключовий для всієї творчості Олесь Гончара, з нього веде свій родовід Гончаревий романтизм, він зумовив інтонацію подальших творів письменника – самотбутню, поетично піднесену, зачаровану людською добрототою, – сучасно гончарівську інтонацію», – писав Борис Олійник.

Романтизм, як повітря, живив твори письменника, він був художником світла, про що і пише у «Монологі на захист романтики» В. Оскоцький. Доречний тут і вислів К. Паустовського: *«Справжня проза пройнята поезією, як яблуко соком».*

Максим Рильський, читаючи його «Тронку», захоплено писав: *«На мене війнуло справжньою поезією...».* Дзвонила тронка і українці чули в її голосі спів колиски рідного дому і вічний небесний дух.

Найкраще про цей роман написала у своїй статті «Божественні відкриття інтелекту» письменниця М. Зобенко.

Нижній, мелодійний дзвінок переріс в соборний дзвін, то народився **«Собор»** – сповідь про соборність духу народу і соборність держави, величальний хорал народному генію і козацькому зодчеству: *«...Невже ти не почуваш, що в отому гроні соборних бань живе горда нев'януча душа степу? Живе його задума – мрія, дух народу...».*

Олесь Терентійович згадував: *«Це було озаріння. Саме собор, а це був Троїцький собор у Новомосковську, запав мені в душу ще під час війни, коли захищав дніпровські мости. Побачив його і носив у своєму серці. Уперше він з'явився у «Людині і зброї», а через кілька років уже в «Соборі»».*

«Собори душ своїх бережіть, друзі... Собори душ!..» – найсвятіший заповіт Майстра українцям сущим і їхнім нащадкам, йому хотілося, щоб юні відкривали в романі вічну зорю надії, черпали з нього енергію творення нової України. Він наголошував, що межа між добром і злом, між людяністю і

бездушністю проходить не по лінії «батьки-діти», а визначається найглибшими основами людської душі.

В автобіографічній повісті **«Далекі вогнища»** Гончар залишив нам набір духовних заповідей, спрямованих на утвердження національної ментальності:

- *Берегти національні святині;*
- *Берегти національну еліту;*
- *Берегти національну мораль;*
- *Берегти гармонію душі і природи;*
- *Берегти національну історичну пам'ять;*
- *Берегти національний оптимізм.*

Кожен художній твір письменника, за влучним висловом Дмитра Павличка, нагадує *«прозору стіну щоглистого лісу, крізь яку видно широченні простори, залиті полудневим сонцем, вродливих людей, наповнених світлом благородства...»*.

І сам Олесь Гончар – людина великомасштабна, він завжди протистояв мізерії: духовність, мова були для нього не просто словами, а підносилися барикадами духу, поставали як останній рубіж.

У свої сімдесят, у червні 1987 року, письменник помолодечому запально написав Михайлу Горбачову про наболіле за багато десятиліть: про стан рідної землі, материнської мови, про душі своїх земляків, яких невігласи перетворювали на «общность». То був крик відчаю митця-громадянина.

Він закликав: *«Маємо відродити в сучасних українцях і українську генетичну пам'ять, почуття гордості, маємо і до збайдужілих душ торкнутися запашним євшан-зіллям рідного слова..., співучого, сповненого квітковими пахощами»*.

*Я шавлію пересію, руту пересмичу,
Таки свого миленького к собі переключу! –*

така вона музика нашої мови, як її почула колись легендарна полтавська дівчина Маруся Чурай.

Совіслива душа письменника-академіка – це той чушливий резонатор, що озивався на кожну проблему – чи це стосувалося турботи про родину поета Василя Симоненка, чи долі садиби класика української літератури Івана Котляревського. Кажуть: *«Ото, щоб не брав так близько до серця. То для чого ж тоді серце?»*, – запитував Гончар і свого серця й справді не щадив, широко розкривав його для чужого болю.

«Чужий біль, фізичний чи душевний, сприймає, як свій. Він, той біль, одбивається в усій його постаті, в очах, у вмить посірілому і постарілому обличчі. В такі хвилини ладен перебрати на себе удари долі, роковані товаришеві. Ладен пробачити потерпілому давні і недавні образи», – писав Борис Олійник. Серце Олесь Терентійовича вбирало в себе не тільки людські страждання, а й привабливість кожної травинки, досконалість птахів чи мудрість бджіл, – все те, що становить багатющий світ довкілля.

Любив слухати солов'їв: може їхні трелі нагадували далекі дитячі літа, Солов'їну балку на Полтавщині: *«І ось уже нема змореній Тернівщині сну – вся балка повниться, шаліє солов'ями...»*.

Найпекучішою для Гончара була проблема екологічна, бо виростала з любові до землі, трав, птахів, життя: *«Природа до нас нещадна, це так. Але ж і ми до неї нещадні, часом просто жорстокі! Де наші мальовничі левади подівались, греблі, ставки?»*.

Він жив Україною: *«Життя було суворим, виростав я без родинної ласки, але чи не тому, все й перелилося в таку гарячу, в таку одержиму любов до України!»*. Україна була для Гончара з ряду: мати, рідний край, небо, сонце. Бо письменник почувався її сином і був ним.

Поет Іван Драч писав: *«Дай, Боже, нам усім так люби-*

ти Україну, її людей і культуру, як любив він. І може Доля прихистила цього непогамовного романтика, щоб згодом він своєю творчістю, своєю неприборканою натурою прихистив усю літературу, весь народ?».

Якось небесна совісність надавала його слову, вчинкам переконливості. Коли підхоплені вітром перемін, чимало літераторів почали поспішно й ніби безболісно відрікатися від недавніх палких переконань, – Олесь Гончар залишив ряди КПРС найскромніше і найгідніше, у жовтні 1990 року, у дні студентської голодівки, коли між голодуючими була і його онука Олеся.

Пізніше він згадував: «Це для мене справді єдина можлива форма протесту проти зумисної глухоти і безвідповідальності тих, хто мав би почути, але вперто і цинічно не хоче почути голос студентів, справедливий, зболений голос самого народу. Душа моя всі ці дні з голодуючими студентами. Я не міг в інший спосіб виявити їм почуття своєї солідарності...».

Олесю Гончару випала велика честь на сесії Верховної Ради України після історичного референдуму 1 грудня 1991 року проголосити волю воскресаючої, незалежної, соборної України. Письменник бачив Україну в колі європейських народів. Входження України в Європу і світ мислилося ним як розкриття культурного потенціалу України, як можливість заговорити на весь голос після довгих століть мовчання.

«Україні є що сказати світові», – говорив митець-патріот. Глибоко українське єство Гончара – вироблена мудрість великого народу, що полягає у мистецтві жити у злагоді з Богом, природою, світом і собою.

Письменник – втілення того культурного начала, яке є становим хребтом нації, в цьому його феномен.

Література

1. Мово рідна, слово рідне! : вірші, поеми, статті. – К. : Веселка, 1989. – 286 с.
2. Гончар О. Т. Твори: в 7-и т.: Т. 6: Берег любові : роман; оповідання; статті / О. Т. Гончар; приміт. В. Ковалья. – К. : Дніпро, 1988. – 703 с.
3. Малиновська М. Світло рідної землі / М. Малиновська // Слово про Олеся Гончара : нариси, статті, листи, есе, дослідження / упоряд. В. Коваль. – К., 1988. – С. 425–431.
4. Гончар О. Т. Твоя зоря: роман / О. Т. Гончар. – К. : Веселка, 1993. – 383 с. – (Шкільна бібліотека).
5. Гончар О. Т. Щоденники : у 3-х т.: Т.1(1943–1967) / О. Т. Гончар; упоряд., підгот. текстів, передм. В. Д. Гончар. – К. : Веселка, 2002. – 455 с. : іл.
6. Гончар О. Черешні цвітуть : новела / О. Гончар; передм. О. Юренка // Зоря Полтавщини. – 1968. – 3 квіт.: фотогр.
7. Міщенко Д. Духовний пам'ятник матері / Д. Міщенко // Київ. – 1999. – № 1–2. – С. 132.
8. Про Олеся Гончара : літ.-критичні статті, листи, етюди. – К. : Рад. письменник, 1978. – 430 с.
9. Оскоцький В. Монолог на захист романтики [у творах О. Гончара] /
10. В. Оскоцький // Слово про Олеся Гончара : нариси, статті, листи, есе, дослідження / упоряд. В. Коваль. – К., 1988. – С. 276–290.
11. Зобенко М. Божественні відкриття інтелекту : прочитання «Тронки» через 30 літ / М. Зобенко // Українське небо О. Гончара : есеї, студії, полеміка / М. Зобенко. – Львів, 2003. – С. 119–128.
12. Гончар О. Т. Собор : роман / О. Т. Гончар. – К. : Дніпро, 1989. – 270 с.
13. П'янов В. Прощальний приліт / В. П'янов // Київ. – 1998. – № 3–4. – С. 6.
14. Павличко Д. Дар світла і чистоти / Д. Павличко // Слово про Олеся Гончара : нариси, статті, листи, есеї, дослідження / упоряд. В. Коваль. – К., 1988. – С. 148–155.
15. Руденко М. Лист О. Гончара до М. Горбачова / М. Руденко // Дніпро. – 1998. – № 3–4. – С. 97.
16. Про Олеся Гончара : літ.-критичні статті, листи, етюди. – К.: Рад. письменник, 1978. – 430 с.
17. Гончар О. Далекі вогнища : повість / О. Гончар // Київ. – 1987. – № 5. – С. 33.

*«З вогню приніс натхненне
слово і образи живі, освячені
вогнем»*

(Бібліографічна розвідка, 2008)

*В солдатськiм серці – на війні,
Де, незважаючи на лихо,
Ніс гордо прапор і пісні.
Морава... Альпи... Злата Прага...
Рвавсь через згарища Карпат...
З Дунаю воду пив із фляги
Під гул своїх й чужих гармат...*

Ф. Гарін [1; 4]

*М*олодому Олесеві Гончару довелося бачити на власні очі одну з найжорстокіших, спустошливих воєн в історії людства, пережити війну вразливою душею і чутливим серцем, перенести війну на своїх плечах, пізнавши полонну гіркоту відступу і полону, радість Перемоги.

Важко уявити внутрішній стан людини, юнака-студента, якому щодня доводилося ступати